

NATAŠA GLIHA KOMAC – SIMONA KLEMENČIČ – NINA LEDINEK – JANI KOZINA

JEZIKOVNA KRAJINA V REPUBLIKI SLOVENIJI IN DOLOČBE VELJAVNE ZAKONSKE UREDITVE: RABA SLOVENŠČINE PRI IZBIRI FIRM OZ. IMEN PRAVNIH OSEB ZASEBNEGA PRAVA TER FIZIČNIH OSEB, KI OPRAVLJAJO REGISTRIRANO DEJAVNOST (SOCIOLINGVISTIČNI VIDIK)

COBISS: 1.01

V prispevku ugotavljamo, kako določbe veljavne zakonske ureditve urejajo slovensko jezikovno krajino. Omejujemo se na problematiko rabe slovenščine pri izbiri firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava ter fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano dejavnost. Prispevek opozarja, da relevantna zakonska določila niso povsem usklajena, problematizira vprašanje razmejevanja med slovenskimi in neslovenskimi firmami oz. imeni in opisuje stališča uporabnikov do zakonskih določb – gledano skozi prizmo vpliva zakonodaje na podobo jezikovne krajine.

Ključne besede: javna raba slovenščine, zakonodaja, firme oz. imena pravnih oseb zasebnega prava, jezikovna krajina

The linguistic landscape in Slovenia and current legislative provisions:

Use of Slovenian in naming companies, legal entities, and natural persons operating registered businesses (a sociolinguistic perspective)

This article assesses the ways current legislative provisions are affecting the Slovenian linguistic landscape. The authors focus on issues concerning the use of Slovenian in the naming of companies, legal entities, and natural persons operating registered businesses. It is pointed out that the relevant provisions are not necessarily in accordance with each other. Issues concerning defining Slovenian versus non-Slovenian are discussed, as well as users' attitudes toward the provisions—all as seen through the prism of the legislation's influence on the linguistic landscape.

Keywords: public use of Slovenian, legislation, companies, businesses, naming of legal entities of private law, linguistic landscape

- 0 Vprašanja zakonskih določil o slovenskem jeziku in vloge slovenskega jezika v javni rabi spremljajo slovenistično stroko že vsaj dobra štiri desetletja, pri čemer so predmet razprav pogosto imena podjetij in drugih delovnih organizacij (npr. v t. i. jezikovnih koticah, na posvetu Slovenščina v javnosti 1979 (Pogorelec idr. 1983), v kar nekaj izjavah Jezikovnega razsodišča 1980–1989,¹ Toporišič 1991, Gložančev 2000). Stabej (2006: 230) vprašanje javnih napisov zaradi posebne politične in jezikovne zgodovine slovenskega jezikovnega prostora označuje kot »skoraj najbolj izpostavljeno aktualno jezikovnopolitično vprašanje v osrednji Sloveniji«.

¹ Npr. v prispevkih *Za delovne in druge organizacije predvsem domača poimenovanja* (4. 12. 1980) (Jezikovno razsodišče 1984: 17–19) in *Kozmetika imen* (27. 5. 1983).

Aktualnost tematike potrjujeta tako nedavna objava razpisov za ciljne raziskovalne projekte 2016 z razpisano temo *Ocena jezikovnopoličnega stanja: raziskava o jezikovni krajini v Republiki Sloveniji in potrebah govorcev slovenščine zunaj meja Republike Slovenije*² kot tudi leta 2014 izvedeni raziskovalni projekt *Izbrani vidiki jezikovne situacije v Republiki Sloveniji v vlogi presoje učinkovitosti njene veljavne zakonske ureditve*, ki ga je naročila Služba za slovenski jezik Ministrstva za kulturo RS. Glavni namen projekta je bil »naročniku ponuditi znanstvene in strokovno-tehnične podlage, ki bi jih lahko v okviru izvajanja svojih pristojnosti uporabil pri odločanju o smiselnosti ter obsegu in načinu spremembe sedaj veljavne zakonodaje na področju javne rabe slovenščine, pri čemer je bil poudarek na proučitvi učinkovitosti oz. primernosti pravne ureditve« (Ferčič idr. 2014: 6).³

V nadaljevanju z dovoljenjem naročnika predstavljamo zgoščen pregled izsledkov sociolingvističnega dela raziskave o firmah oz. imenih pravnih oseb zasebnega prava in fizičnih oseb, ki izvajajo registrirano dejavnost.⁴ Osredotočamo se na pregled aktualnih določil zakonodaje RS, ki urejajo področje rabe firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava. Sprašujemo se o njihovi razumljivosti, uresničljivosti in uporabnosti, in sicer z vidika njihovega vpliva na imena, ki s svojim pojavljanjem in umeščenostjo v javnem prostoru sooblikujejo in določajo slovensko jezikovno krajino.

1 SLOVENSKA JEZIKOVNA KRAJINA IN RABA FIRM OZ. IMEN PRAVNIH OSEB ZASEBNEGA PRAVA SKOZI PERSPEKTIVO ZAKONSKIH DOLOČB

Jezikovno krajino po Shohamy in Gorter (2009: 1) razumemo kot »jezik v okolju, besede in podobe, ki so razstavljene in izpostavljene v javnih okoljih«. Pri podobi jezikovne krajine je tako npr. pomembna velikost, poudarjenost črk, mesto napisa. Vse naštetu ima poleg pragmatične tudi simbolno vlogo. Jezikovno krajino formalno določajo zakonska določila veljavne pravne ureditve, vendar jezikovna krajina kot taka *de facto* izkazuje simbolna razmerja med jeziki območja, priča o realizaciji zakonskih določil in kaže na dejansko podobo nekega jezika.

² Dostopno prek: <https://www.arrs.gov.si/sl/progproj/crp/razpisi/16/razp-crp-16.asp> (6. 5. 2015).

³ Raziskavo je izvedla interdisciplinarna skupina raziskovalcev: raziskovalci Inštituta za javno upravo in narodne skupnosti Pravne fakultete Univerze v Mariboru, zadolženi za raziskave in druge aktivnosti s področja prava (Ferčič – Knez – Tratnik 2014), ter raziskovalci Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša in Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, zadolženi za sociolingvistični del raziskave (Gliha Komac idr. 2014: 15–71).

⁴ V nadaljevanju zaradi večje preglednosti in berljivosti besedila namesto zveze *pravne osebe zasebnega prava in fizične osebe, ki opravljajo registrirano dejavnost* uporabljamo le zvezo *pravne osebe zasebnega prava*. Sicer pa so pravne osebe zasebnega prava gospodarske družbe, društva, zasebni zavodi, zadrage in druge ustanove.

Podobo slovenske jezikovne krajine na območju RS ureja veljavna pravna ureditev v državi, posredno pa tudi pravni red Evropske unije.⁵ Enajsti člen Ustave RS določa, da je uradni jezik v Republiki Sloveniji slovenščina, na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, pa tudi italijanščina in madžarščina.⁶ Leta 2004 je bil sprejet *Zakon o javni rabi slovenščine* (Ur. l. RS, št. 86/2004 in št. 8/2010; v nadaljevanju: ZJRS), ki ureja področja javne rabe slovenskega jezika. Posamezna področja rabe podrobneje določajo področni zakoni in različni podzakonski akti.

1.1 Relevantne zakonske določbe

ZJRS v 17. členu določa, da morata biti firma⁷ oz. ime pravnih oseb zasebnega prava in fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano dejavnost, vpisana v sodni register ali drugo uradno evidenco v slovenščini. Predpisano je, da se lahko prevod firme oz. imena v tuji jezik na območju RS uporablja samo skupaj s firmo oz. imenom v slovenščini, pri čemer prevod v tem zapisu ne sme biti grafično bolj poudarjen kot firma oz. ime v slovenščini. V 19. členu zakona je določeno, da je o ustreznosti firme oz. imena, ki se na podlagi 17. člena ZJRS lahko vpiše v sodni register oz. drugo uradno evidenco, mogoče presojati na podlagi navodila, ki ga izda pristojni minister za kulturo. Gre za podzakonski predpis *Navodilo o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme pravne osebe zasebnega prava oz. imena fizične osebe, ki opravlja registrirano dejavnost, pri vpisu v sodni register ali drugo uradno evidenco* (Ur. l. RS, št. 53/2006; v nadaljevanju: *Navodilo o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme*).⁸ Ta v 2. členu določa, da morajo besedne, slovnične in izrazne (pravopisne oz. izgovorne) prvine firme oz. imena ustrezati normi slovenskega knjižnega jezika ali izvirati iz gradiva slovenskih pokrajinskih narečij. Šteje se, da to velja, če prvine izvirajo iz prvotne slovenske jezikovne dediščine, če so v zgodovinskem razvoju do današnjih dni nastale na podlagi prvotne slovenske jezikovne dediščine oz. če so bile v raznih zgodovinskih obdobjih prevzete v slovenščino iz tujih jezikov ter so se do današnjih dni slovnično in izrazno (pisno oz. izgovorno) že uskladile s slovensko jezikovno normo. Sprejemljive so tudi tvorjenke iz besed, ki ustrezajo predstavljenim izhodiščnim načelom.

5 Poleg Ustave RS, določb ZJRS in področne zakonodaje ter podzakonskih predpisov izbrano jezikovno tematiko prizadeva in določa zakonodaja Evropske unije, t. i. splošno veljavna načela mednarodnega prava in mednarodne pogodbe, ki jih je ratificiral Državni zbor Republike Slovenije (prim. Ferčič idr. 2014: 63).

6 Rabo jezika sicer ureja še več določb Ustave RS, vendar neposrednega vpliva na podobo jezikovne krajine nimajo.

7 V 12. členu *Zakona o gospodarskih družbah* (Ur. l. RS, št. 42/2006) je izraz *firma* opredeljen kot ime, s katerim družba posluje, pri čemer mora biti v firmi oznaka, ki nakazuje dejavnost družbe. Po drugem odstavku 19. člena družba lahko uporablja tudi skrajšano firmo, ki vsebuje vsaj sestavino, po kateri se firma družbe razlikuje od firm drugih družb, in oznako, za kakšno družbo gre. Tudi skrajšana firma se vpiše v register.

8 Predstavljamo le ključne vsebinske poudarke, celoten podzakonski predpis pa je dostopen prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=NAVO780> (25. 4. 2016).

Tretji člen tega predpisa določa, da kot okvirno merilo za preverjanje skladnosti firm oz. imen s knjižnojezikovno normo šteje njihova opredelitev v standardnih jezikovnih priročnikih (npr. SSKJ, SP ipd.), kot pomožno merilo se upošteva pojavljanje v reprezentativnih jezikovnih korpusih, če pa pojavitev v omenjenih virih ni, se ustreznost ugotavlja na podlagi sistemske skladnosti s splošno uveljavljenimi slovenskimi besedami ter nespornimi slovničnimi in izraznimi možnostmi. 4. člen predpisa ureja rabo fantazijskih dodatkov v firmi oz. imenu, in sicer ta ne smejo zbujati predstav, temelječih na resničnosti, oz. morajo vključevati izmišljene in v naravnem jeziku pomensko neprepoznavne sestavine. 5. člen določa, da o ustreznosti potencialne firme oz. imena presojuje pristojni uslužbenci sodnega registra in drugih organov, ki vodijo vpisni postopek, pri nejasnih ali spornih primerih pa daje mnenje ministrstvo, pristojno za kulturo.

Osemnajsti člen ZJRS določa, da morajo biti obrati, prodajalne, gostinski in drugi lokali ali drugi poslovni prostori, ki so poimenovani drugače kot z registriranim imenom ali firmo pravne osebe zasebnega prava oz. z imenom in priimkom fizične osebe, poimenovani v slovenščini. Dopusča tudi izjeme: če pomenijo mednarodno rabljen izraz za posamezno vrsto poslovnega prostora, če vsebujejo tujo blagovno ali storitveno znamko ali če gre za krajše besedne zveze, ki so zaradi običajne rabe razumljive večini potrošnikov, in sicer če predstavljajo sestavni del celostne podobe.

Določbe o jeziku imen pravnih oseb zasebnega prava vključuje tudi 10. člen *Zakona o društvih* (Ur. l. RS, št. 64/2011; v nadaljevanju: ZDru-1), ki določa, da mora biti ime društva v slovenščini. Če ima društvo sedež na območju, kjer živita narodni skupnosti, je ime društva v obeh uradnih jezikih. Tretji odstavek 10. člena hkrati določa, da ima ime društva lahko dodatno sestavino, ki društvo podrobneje označuje. Določba prvega odstavka 10. člena, ki se nanaša na uporabo jezika, za dodatno sestavino imena ne velja, če je v slovenščini ali jeziku narodne skupnosti, če gre za ime ali del imena mednarodne zveze društev, katere član je društvo, oz. tujega društva, ki je ustanovitelj podružnice tujega društva v RS, če gre za osebno ime osebe, kot ga določa peti odstavek 10. člena zakona, če gre za tuje besede, ki označujejo dejavnost društva, pa slovenski jezik zanje nima ustreznega izraza, če gre za domišljjsko poimenovanje ali če gre za mrtvi jezik.

Relevantne določbe o jeziku firme vključuje tudi *Zakon o gospodarskih družbah*, katerega določbe so se v zadnjih dveh letih spremenile. Leta 2014, ko je bila izvedena raziskava, ki jo je naročila Služba za slovenski jezik (Ferčič idr. 2014), je zakon (Ur. l. RS, št. 42/2006; v nadaljevanju: ZGD-1) v prvem odstavku 20. člena določal, da mora biti firma v slovenskem jeziku, v drugem odstavku pa predpisoval, da se prevod firme v tuji jezik lahko uporablja samo skupaj s firmo v slovenskem jeziku. V tretjem odstavku 20. člena so bile določene izjeme glede na določilo prvega odstavka istega člena, in sicer so se besede v tujem jeziku v firmi lahko uporabljale, če so ustrezale firmam, imenom ali priimkom družbenikov, ki so bili sestavni del firme, ali registriranim blagovnim in storitvenim znamkam ali

če je šlo za domišljajska poimenovanja, ki niso vključevala tujih črk. Izjemo glede rabe tujih jezikov je ZGD-1 delal tudi pri mrtvih jezikih.

Različica ZGD-1, sprejeta sredi leta 2015 (ZGD-1-NPB10; 3. 9. 2015), rabo slovenskega jezika izrecno zahteva le (še) pri enotah, ki niso dodatna sestavina firme. Izjemoma se po novi zakonodaji v firmi lahko pojavijo tudi črke *x*, *y*, *q* in *w*, ki jih slovenska abeceda ne vključuje, in sicer v primeru, da gre za firme, imena ali priimke družbenikov, ki so sestavni del firme, ali registrirane znamke. Zakon še določa, da se prevod firme v tuji jezik lahko uporablja samo skupaj s firmo v slovenskem jeziku.

Drugi relevantni zakoni izbire jezika v zvezi s firmami oz. imeni pravnih oseb zasebnega prava ne urejajo ali pa ga urejajo s sklicem na zgoraj predstavljena zakonska določila.

1.2 Težave z interpretacijo ter posledično uporabnostjo relevantnih določb

Natančnejši pregled veljavne zakonodaje razkriva, da do težav pri uresničevanju zakonskih določb (lahko) prihaja zaradi nejasnosti oz. možnosti različnih interpretacij ter neusklajenosti zakonskih določil in podzakonskih predpisov.

V drugem odstavku 1. člena *Navodila o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme* je poleg tega določeno, da »se določbe tega navodila ne uporabljajo za tiste firme oz. imena, pri katerih področni zakoni v primeru izpolnjevanja zakonskih pogojev dopuščajo uporabo besed v tujem jeziku«. Težave povzročata določili tretjega odstavka 20. člena ZGD-1 in tretjega odstavka 10. člena ZDru-1, ki v firmi pravne osebe zasebnega prava in imenu društva dopuščata tujejezična domišljajska poimenovanja (ki ne vsebujejo tujih črk)⁹ in tujejezične prvine iz mrtvih jezikov. Ker ZGD-1 in ZDru-1 ne opredeljujeta natančno, kaj oz. kakšna domišljajska poimenovanja (lahko) so, omenjena člena pa ne navajata definicije mrtvega jezika niti ne določata (relativno) dokončnega seznama takih jezikov, je pri vpisih firm oz. imen ob konkretnih predlogih prihajalo do različnih tolmačenj pravnih določb, posledično pa do različne pravne obravnave uporabnikov.

Z vidika možnosti objektivnega presojanja o pravni ustreznosti imen so problematična tudi določila tretjega odstavka 10. člena ZDru-1, da določba prvega odstavka 10. člena zakona, ki se nanaša na uporabo jezika, za dodatno sestavino imena društva ne velja, če gre za tuje besede, ki označujejo dejavnost društva, pa slovenski jezik zanje nima ustreznega izraza. Podobno velja za določila 18. člena ZJRS, da se v imenu lokala lahko izjemoma pojavijo neslovenske prvine, če pomenijo mednarodno rabljen izraz za posamezno vrsto poslovnega prostora ali če gre za krajše besedne zveze, ki so zaradi običajne rabe razumljive večini potrošnikov, in sicer če predstavljajo sestavni del celostne podobe.

Temeljno neskladje v zakonodaji se pojavi z uveljavitvijo ZGD-1-NPB10. V tem področnem zakonu je zahteva po uporabi slovenskega jezika omejena le na enote, ki niso dodatna sestavina firme. To pa je v neskladju s krovno jezikovno

⁹ Določilo velja le za ZGD-1, ne pa tudi za ZDru-1.

zakonodajo, tj. ZJRS, ki določa, da mora biti firma oz. ime pravnih oseb zasebnega prava v celoti vpisana v sodni register ali drugo uradno evidenco v slovenščini.

Težave povzroča tudi *Navodilo o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme*. Določila niso opredeljena dovolj natančno in pristojni uradniki imajo težave z objektivno presojo zakonske ustreznosti predlaganih imen. Nerealno je namreč pričakovati, da bo uradnik samostojno in kompetentno presojal o jezikovnosistemski skladnosti prvin z normo kakšne od jezikovnih zvrsti slovenščine, o njihovi normativni vrednosti, o njihovi etimologiji (prim. Stabej 2012: 14), skratka o vprašanjih, na katera tudi stroka išče odgovore.

2 URESNIČEVANJE VELJAVNIH ZAKONSKIH DOLOČB

S proučevanjem ustreznosti zakonskih določb, ki predpisujejo jezik firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava, zlasti z vidika (z)možnosti njihovega uresničevanja, se je v zadnjih desetih letih sistematično ukvarjalo najmanj pet raziskav (Marušič 2006; Marušič – Žaucer 2009; Accetto idr. 2009; Marušič – Žaucer 2012; Ferčič idr. 2014).

Marušičeva študija iz leta 2006 opozarja, da tako zaradi narave naravnih jezikov kot zaradi organizacijskih težav ni mogoče izoblikovati (uporabnih) določil, na podlagi katerih bi bilo mogoče jezikovne izraze, tako občnoimenske, še v večji meri pa lastnoimenske, nedvoumno razdeliti na slovenske in neslovenske.

Raziskava Franca Marušiča in Roka Žaucerja (2009) je presojala o (ne)slovenskosti imen lokalov in poslovnih prostorov¹⁰ glede na: slovenskost črkovnega nabora imena, slovenskost glasovne vrednosti črk imena, stopnjo slovenskosti oz. podomačenosti zapisa imena, poreklo občnoimenskega dela imena, poreklo lastnoimenskega dela imena in slovenskost skladenjske strukture imena. Avtorja sta opozorila, da odločanje o slovenskosti imen podjetij po nobenem od navedenih kriterijev ni enostavno in nedvoumno, saj je pri vseh odločitvah prisotna določena mera arbitrarnosti. Poleg tega se lahko vsakega od kriterijev (in tudi vse kriterije hkrati) razume le kot indikator, ne pa kot objektivno merilo za določanje slovenskosti imena. Kljub navedenemu je raziskava razkrila, da je delež imen lokalov, ki izkazujejo zlasti attribute slovenskosti, visok, v povprečju višji kot 80 % (Marušič – Žaucer 2009: 5–12).

Raziskava istih avtorjev iz leta 2012 je ugotavljala stopnjo (ne)slovenskosti firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava, vpisanih v Poslovni register Slovenije pred sprejetjem (krovne) jezikovno relevantne zakonodaje in po njej. (Ne)slovenskost imen je bila ocenjena na osnovi kriterijev, ki so v veliki meri izhajali iz *Navodila o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme*. Raziskava je pokazala, da delež imen podjetij, ki izkazujejo (bolj ali manj objektivno določljive)

¹⁰ Analiziran je bil naključen nabor imen 226 gostinskih lokalov na slovenskem turističnem portalu (<http://www.slovenia.info>) in spletnem mestu *Kulinarična Slovenija* (www.kulinarika.net).

atribute neslovenskosti, tudi v času pred sprejetjem veljavne (krovne) zakonodaje v povprečju ni bil velik, da pa se je po letu 2006, ko je v veljavo stopilo *Navodilo o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme*, še za nekaj odstotkov zmanjšal (Marušič – Žaucer 2012: 30). Avtorja znova ugotavljata, da se je o (ne)slovenskosti firm in imen drugih podobnih pravnih oseb zaradi že identificiranih zadreg pri ločevanju imen na slovenska in neslovenska (prim. Marušič 2006) mogoče odločati le na osnovi razmeroma preprostih in (bolj ali manj) objektivnih kriterijev, ki jih glede na svoje strokovno znanje lahko upoštevajo tudi uslužbenci Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju: AJ PES) in sodnega registra (Marušič – Žaucer 2012: 42).

V raziskavah Marušiča in Žaucerja (2009, 2012) se je potrdilo, da imen ni mogoče obravnavati v okviru binarne opozicije slovensko : neslovensko. (Ne)slovenskost je smiselno dojemati zgolj kot stopenjsko kategorijo (prim. Marušič – Žaucer 2012: 38; Marušič – Žaucer 2009: 26). Stopnja (ne)slovenskosti imen lokalov se po rezultatih raziskave iz leta 2012 v daljšem časovnem obdobju ni bistveno spremenila; zakonske spremembe, uvedene z ZJRS in *Navodilom o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme*, občutnejšega vpliva na (ne)slovenskost imen lokalov po mnenju avtorjev niso imele (Marušič – Žaucer 2012: 40).¹¹

3 IZKUŠNJE UPORABNIKOV IN NJIHOVA STALIŠČA DO VELJAVNIH ZAKONSKIH DOLOČB

S problematiko (ne)slovenskosti firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava se sooča več skupin uporabnikov. Poleg splošnih uporabnikov jezika, ki se z imeni podjetij srečujejo v glavnem prek izoblikovane jezikovne krajine, so to še uradniki, ki veljavno zakonodajo vsakodnevno udejanjajo, ter pravne osebe zasebnega prava in fizične osebe, ki opravljajo registrirano dejavnost in z izbiro firm oz. imen jezikovno krajino v enem od njenih pomembnih segmentov sooblikujejo.

3.1 Splošni uporabniki

Raziskavi Marušiča in Žaucerja (2009 in 2012) sta preverjali načelna stališča uporabnikov do ZJRS s poudarkom na določilih 17. in 18. člena zakona. Sodeč po rezultatih raziskave iz leta 2009, je več kot polovica anketirancev seznanjena z zakonskim določilom ZJRS, da morajo biti imena lokalov, razen izjemoma, v slovenščini (Marušič – Žaucer 2009: 17). Obe raziskavi (Marušič – Žaucer 2009: 18; Marušič – Žaucer 2012:

¹¹ V raziskavi je bil analiziran relativno majhen vzorec imen, upoštevani pa so bili tudi podatki izpred leta 2006, ko je v veljavo stopilo *Navodilo o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme*, poleg tega so v tem času že veljala določila ZGD-1. Ugotovitev do neke mere nasprotuje rezultatom, ugotovljenim pri pregledu Poslovnega registra Slovenije – stopnja slovenskosti imen se je, če upoštevamo (zgolj) objektivno merljive in razmeroma preproste kriterije za določitev slovenskosti, namreč nekoliko povečala. Kar pa opozarja le na dejstvo, da celostne stopnje slovenskosti jezikovnega izraza, kot jo doživljajo uporabniki, ni mogoče oceniti na podlagi zgolj formalnih, objektivno merljivih kriterijev.

36, 37) kažeta, da se govorci z ureditvijo statusa javne rabe slovenščine s (krovnim) zakonom načeloma strinjajo, torej prepoznavajo simbolno in varstveno vlogo zakonodaje kot pozitivno, problematična pa je zakonska ureditev glede jezika imen lokalov. Podrobnejša analiza odgovorov kaže, da načelna stališča splošnih uporabnikov o javni rabi slovenščine niso povsem trdna, odgovori na podobna vprašanja, zlasti če so tematsko bolj specifična, izkazujejo omahovanje in določeno mero neujemanj. Povredna je ugotovitev (Marušič – Žaucer 2012: 34), da kar 85 % anketirancev pritrjuje stališču, da bi slovenščini v javni rabi bolj kot z zakonskimi določili lahko pomagali z drugačnimi pristopi, vendar pa raziskava ne ponuja konkretnih rešitev. Analiza je pokazala še, da splošni uporabniki z veljavno zakonodajo o javni rabi slovenščine in zakoni, ki določajo jezik firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava ter lokalov, v povprečju niso dobro seznanjeni (Marušič – Žaucer 2012: 36, 37).

Marušič in Žaucer leta 2009 v delu raziskave o stališčih uporabnikov slovenskega jezika do (tujejezičnih) imen lokalov v Sloveniji ugotavljata, da uporabniki omahujejo med težnjo po ohranjanju oz. nekakšni načelni zaščiti slovenskih imen in prepričanjem, da je svobodna izbira imena (tudi lokala) posameznikova neodtujljiva pravica. Nasprotni prepričanja istočasno zagovarja več kot polovica govorcev. Med razlogi, zakaj so tujejezična imena lokalov moteča, so najpogostejše navedene zadrege pri razumevanju tujejezičnih izrazov in težave z njihovo izgovarjavo ter razlogi, ki se nanašajo na simbolno vlogo jezika. Vsaj 15 % anketiranih je prepričanih, da tujejezično ime (lahko) predstavlja konkurenčno prednost (Marušič – Žaucer 2009: 19, 20).

3.2 Uradniki

S problematiko veljavne zakonodaje v zvezi z izbiro (jezika) firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava se neposredno soočajo uradniki, ki odločajo in/ali svetujejo o zakonski ustreznosti firme oz. imena.

Po poročilu Nataše Gliha Komac idr. (2014: 33–40) uradniki AJPes-a¹² menijo, da imajo primerna in dovolj natančna navodila za svetovanje in odločanje, medtem ko se slaba polovica anketirancev (44 %) s tem stališčem ne strinja. Referenti, ki ocenjujejo, da navodila problematike, s katero se v povprečju vsakodnevno srečujejo, ne razrešujejo dovolj dobro, opozarjajo, da se težave pri vpisu imena v uradne evidence pojavljajo zlasti zaradi želje uporabnikov po tujejezični firmi oz. imenu pravne osebe zasebnega prava oz. zaradi predlogov uporabnikov, da se v uradne evidence kot ime vpiše skovanka iz tujejezičnih prvin, pri čemer je o njeni jezikovni ustreznosti glede na zakonska določila težko presojati. Zahtevna je presoja o tem, ali je predlagano ime skladno predvsem z 2. in 3. členom *Navodila o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme*, težave pa so tudi z opredelitvijo mrtvih jezikov.

12 Raziskava je bila izvedena med AJPes-ovimi referenti, ki v funkciji svetovalca ali odločevalca obravnavajo največje število vlog, saj poskrbijo za registracijo pribl. 50 % samostojnih podjetnikov in okoli 80 % gospodarskih družb. Na vprašalnik se je od pribl. 80 vprašanih odzvalo 32 referentov, tj. pribl. 40 %.

Anketiranci opozarjajo na splošno nedorečenost, neusklajenost oz. premajhno natančnost navodil, zaradi česar prihaja do različnih tolmačenj zakonskih določb in, posledično, do različne pravne obravnave uporabnikov, pri čemer prihaja do razlik v obravnavi tako pri posameznih uradnikih kot na ravni pristojnih institucij.

Kljub izraženim pomislekom in prepričanju o pomanjkljivosti obstoječih navodil anketiranci v veliki večini (70 %) menijo, da so navodila potrebna, čeprav obstaja področna zakonodaja, npr. ZGD-1, ki naj bi bila pravno bolj zavezujoča od konkretnega podzakonskega predpisa in naj bi podrobneje urejala javno rabo slovenskega jezika po posameznih področjih. Tudi za področno zakonodajo v večini (57 %) menijo, da ne vsebuje dovolj natančnih določil. Opozarjajo zlasti na nejasnost določil tretje in četrte alineje tretjega odstavka 20. člena ZGD-1, ki se nanašajo na domišljajska poimenovanja in mrtve jezike. Ob navajanju predlogov rešitev za navedene težave so večinoma izrazili potrebo po bolj natančnih, nedvoumih in enotnih navodilih. Pojavil se je tudi predlog po nadzoru in sankcijah v primeru neupoštevanja oz. napačne rabe že sprejetih pravil.

Velika večina referentov (94 %) je vsaj v enem primeru že zavrnila predlog vpisa firme oz. imena v sodni register ali drugo uradno evidenco. Na vprašanje, koliko je zavrnitev, so odgovori različni, v povprečju pa anketiranci ocenjujejo, da je zavrnjenih do 10 % imen. Ob tem jih je nemalo navedlo, da se z uporabnikom v primeru izbire zakonsko neustreznega poimenovanja že pred dokončno oddajo vloge za registracijo poslovnega subjekta pogovorijo oz. mu svetujejo, kakšno naj bo ime, da bo glede na veljavna zakonska določila jezikovno ustrezno. Med najpogostejšimi razlogi za zavrnitev imena referenti navajajo tujejezičnost imena ter njegovo neskladnost z normo slovenskega (knjižnega) jezika, občasno pa je ime zavrnjeno, ker je bilo predlagano ime že registrirano.

Referenti so povedali, da njihovi uporabniki v pretežni večini željo po registraciji tujejezičnega imena upravičujejo s prepričanjem, da takšno ime prispeva k boljši prepoznavnosti na tujih trgih. Pogost argument je tudi, da se je nekoč tujejezična imena dalo registrirati, danes pa zakonodaja tega ne dopušča več. Hkrati zaradi obstoječih omejitev podjetnikom velikokrat zmanjka idej, kakšno ime izbrati, zato iščejo slabe kompromise med svojo vizijo poimenovanja in pravili, za katera menijo, da jih prekomerno ovirajo.

3.3 Pravne osebe zasebnega prava in fizične osebe, ki opravljajo registrirano dejavnost

Analiza ZJRS in njegovega uresničevanja (Accetto idr. 2009; prim. Meden – Zadnikar 2009)¹³ je pokazala, da podjetniki dojemajo veljavna določila ZJRS v zvezi z jezikom firm in imen pravnih oseb zasebnega prava kot preveč restriktivna.

¹³ Anketni vprašalnik raziskave je izpolnilo 38 anketirancev (od 506), zato navedeni odgovori služijo le kot usmeritev razmišljanja o morebitnih težavah podjetnikov z določili 17. in 19. člena ZJRS in 20. člena ZGD-1.

Podobna stališča so kazale pobude, ki so jih posamezniki in gospodarske družbe naslavljali na Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.¹⁴ Na Ministrstvu so ugotavljali, da so določila 20. člena ZGD-1 za nekatere poslovne subjekte preveč omejujoča in da si podjetniki želijo možnosti uporabe tujejezične firme. Opozarjali so, da se želja po uporabi tujejezičnih izrazov v firmi kaže tudi v trendu povečevanja uporabe tujejezičnih izrazov v firmah, ki jih poslovni subjekti registrirajo na podlagi tretje alineje drugega odstavka 20. člena ZGD-1, torej kot domišljjsko poimenovanje, ki ne vsebuje tujih črk.

V anketi Accetto idr. 2009 so podjetniki navedli, da jih obstoječa zakonodaja omejuje pri uveljavitvi na tujih trgih in v primeru franšiznih obratov. Predlagali so delno sprostitev zakonskih določb glede rabe tujejezičnih izrazov, in sicer z argumentom, da so slovenski izrazi (za izdelke, storitve) potencialnim strankam včasih slabše poznani kot tujejezični izrazi. Opozorili so, da bi morala biti zakonska določila bolj nedvoumna, tj. da ne bi smelo prihajati do različnih tolmačenj zakonskih določb, hkrati pa menili, da bi bilo nujno pri uporabnikih jezika dvigniti splošno zavest o (javni) rabi slovenščine.

Po njihovem mnenju bi morala zakonodaja predvideti več ukrepov korektivne in preventivne narave, kar bi prispevalo k dvigu zavesti o ustrezni rabi slovenščine (Meden – Zadnikar 2009: 465, 469).

Kljub temu so anketiranci kar v 82 % odgovorili, da ZJRS na njihovo delovanje nima vpliva, delež tistih, ki zakona ne bi spremenili, pa je le malo manjši, tj. 79 %. Določbe ZJRS je sicer poznalo slabih 40 % anketiranih podjetnikov (Accetto idr. 2009: 25, 26). Natančnejših podatkov o naravi težav, s katerimi se podjetniki zaradi obstoječe zakonodaje soočajo, ta raziskava ne nudi.

Sorazmerno jasen in objektiven vpogled v raziskovano tematiko ponuja raziskava Gliha Komac idr. (2014: 39–52)¹⁵ o izkušnjah uporabnikov, ki so za opravljanje svoje dejavnosti registrirali, tj. vpisali v sodni register oz. druge uradne evidence, firmo oz. ime pravne osebe zasebnega prava v obdobju 2006–2013.¹⁶ Večinski delež anketiranih (77 %) ob registraciji svoje dejavnosti zaradi izbire firme oz. imena ni imel težav, slaba četrtnina anketirancev (23 %) pa je naletela na ovire. Nekaj več kot polovica slednjih je imela težave, ker predlagano ime ni bilo slovensko, ni bilo v skladu z normo slovenskega knjižnega jezika, je bilo že zasedeno ali pa so imeli uradniki težave s presojanjem, ali je zakonsko ustrezno ali ne.

14 Npr. dopisa Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, poslana Ministrstvu za kulturo 16. 10. 2013 in 26. 5. 2014 (prim. Ferčič idr. 2014: 159–160).

15 V raziskavi je sodelovalo 1022 anketirancev, tj. pribl. 3 % vzorca oz. 0,5 % celotne populacije, kar stroka (Blejec 1976: 341) zagovarja kot ustrezen vzorec.

16 Gre za obdobje po sprejetju ZJRS in na njem temelječega podzakonskega predpisa *Navodilo o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme in ZGD-1*. Leta 2014 so na AJPEŠ-u vzpostavili bolj celovit in poenoten način reševanja vlog ter sprejeli smernice za razreševanje jezikovnih zadreg, povezanih z ugotavljanjem ustreznosti (jezika) imen poslovnih subjektov glede na zakonska določila.

Na vprašanje, kako bi se zgoraj naštetim težavam z registracijo imena lahko izognili, polovica anketirancev predlaga ukinitve zakonskih omejitev glede rabe katerega koli tujega jezika (in tujih črk). Predlog so utemeljevali z željo po poslovanju na tujih, mednarodnih trgih in posledično potrebo po v tujem jeziku prepoznavnem, izgovorljivem in zapisljivem imenu. Precejšen delež (22 %) nasprotuje vsakršnim zakonskim omejitvam, 6 % anketiranih pa je izrazilo potrebo po bolj natančnih, nedvoumnih, jasnih in aktualiziranih zakonskih določbah. Posebej so poudarili nejasno delitev na slovenske in neslovenske izraze, potrebo po posodobitvi *Navodila o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme*, vsaj kar zadeva podatke o aktualnih jezikovnih priročnikih in drugih virih, ter željo po dostopu do imenika že uporabljenih imen oz. firm. Predlagali so tudi poenostavitve imena oz. firme, zlasti kar zadeva navedbe oz. zahtevo po oznaki dejavnosti v daljšem imenu, in izrazili željo po večji strokovni usposobljenosti uradnikov, ki svetujejo in odločajo o ustreznosti izbranih imen.

Večina anketirancev (73 %) je svoj poslovni subjekt že nameravala registrirati s slovenskim imenom, medtem ko jih je več kot četrtina (27 %) to želela opraviti z neslovenskim imenom.

Željo, da bi registrirali poslovni subjekt z neslovenskim imenom, je večina (66 %) utemeljila z argumentom, da bi bili s tem imenom bolj prepoznavni in bi se lažje uveljavili na tujih trgih. Razširjeno je tudi prepričanje, da je izbira imena stvar posameznikove svobodne odločitve (44 %), da je predlagano tujejezično ime bolj atraktivno in posredno omogoča boljše poslovanje podjetja (42 %), izkazovalo naj bi odprtost družbe (28 %) ipd. Slaba petina anketirancev (19 %) je želela tujejezično ime, ker po njihovem mnenju v slovenščini ni ustreznega izraza, ki bi že z (enobesednim) imenom izkazoval dejavnost njihovega poslovnega subjekta. Opozorili so tudi na diskriminatornost aktualne zakonodaje, saj naj bi vsi, ki so svoj poslovni subjekt registrirali pred letom 2006, svoje ime lahko ohranili, hkrati pa tisti, ki so vmes svoj poslovni subjekt zaprli, pa ga želijo ponovno registrirati z istim (neslovenskim) imenom, tega ne morejo več. Pogost razlog za izbiro tujejezičnega imena je želja po registraciji (v tujini) že uveljavljenega (umetniškega) imena.

Velika večina anketirancev (81 %) ve, da morata biti firma oz. ime poslovnega subjekta, ki registrira svojo dejavnost v RS, po veljavni slovenski zakonodaji v slovenščini. Anketa je hkrati pokazala, da je poznavanje konkretnih določil ZJRS in ZGD-1 pri anketirancih precej slabše; z zakonoma je seznanjena manj kot polovica (42 %) vprašanih. Tisti, ki zakonodajo poznajo, so jo v večini primerov (85 %) pri izbiri imena upoštevali.

Večina anketirancev (59 %) veljavne zakonodaje v zvezi z firmami oz. imeni pravnih oseb zasebnega prava ne bi spreminjala.

3.3.1 Jezikovna analiza firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava, registriranih leta 2014

Jezikovna analiza firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava (Gliha Komac idr. 2014: 53–55)¹⁷ potrjuje že opaženo. V zvezi z imeni so odprta vprašanja povezana tako s prepoznavanjem (ne)slovenskosti imen kot tudi s siceršnjo jezikovno (ne)ustreznostjo, kot razumemo (zdi se, da ne hoteno) neujemanje imen s pravili aktualne slovenske knjižnojezikovne norme. Slednje se prepogosto kaže v tipkarskih in pravopisnih napakah (npr. napačne oz. manjkajoče črke v imenih, neustrezni zapisi skupaj – narazen, (ne)stični zapis, napačna raba pomišljaja oz. vezaja, težave z vejicami). Opozarjamo tudi na to, da pri tujih imenih prihaja do odstopanja od norme danega tujega jezika, torej do napačnih zapisov tujih besed, ki pa obenem prav zaradi napake padejo v kategorijo domišljijjskih imen.

Kratka imena je mogoče razdeliti v šest skupin. Prvi dve sta z vidika določanja (ne)slovenskosti in siceršnje jezikovne ustreznosti povsem neproblematični: skupina, kjer sta kot ime navedena ime in priimek (lastnika), in skupina imen, ki izhaja iz v slovenskem jeziku ustaljenih in večinoma povsem nevtralnih poimenovanj (tudi prevzetih), npr. *Parabola*, *Vitalnost*, *Zahod*. Nekatera kažejo na poseben premislek in (bolj ali manj ustrezno) jezikovno ustvarjalnost pri izbiri imena, npr. *Ščebet*, *Limonca*, *Se smejim in zdravo živim*, *Postrešček*, *Turizem na vasi*, *L na kvadrat*, *Vezalka*, *Veseli kužek*, *Čenča*, *Sladki studio*, *Nora norica*. V tretji skupini so imena s prepoznavnim narečnim ozadjem, npr. *Škedn*, *Bambola*, *Punčara*, oz. imena z večjo ali manjšo prisotnostjo pogovornosti, ki se kaže zgolj na leksikalni ravni, v zapisu ipd., npr. *Špital za prijatle*, *Mala malca*, *Prfoksa*. V četrti skupini so imena, katerih neslovenskost je takoj prepoznana že iz zapisa in pri katerih je očitno, da se izgovarjajo in berejo po pravilih nekega drugega jezika, največkrat angleščine.¹⁸ V peti skupini so imena, ki so skozi presojevalne postopke najverjetneje prišla kot domišljijjska; gre za imena, ki v slovenskem jeziku nimajo nikakršnega pomena in gre v resnici za poimenovanja domišljijjskih likov in fantazijskih predstav (manjši del), ali za imena, pogosto načrtno (ali pa iz nevednosti) spremenjena in sestavljena iz tujejezičnih prvin, npr. *Greenvest*, *Consulto*, *La Cremavera*, *Optiweb*, *Lumalshop*, *M-farm*, *M-ala*.¹⁹ V šesti skupini so imena latinskega izvora in kot taka dopustna, npr. *Anglia*, *Anglicus*, *Robinia*, *Cassiopeia*, *Historia*. Najdemo tudi imena, ki verjetno prihajajo iz latinščine, so pa zdaj zapisana z angleško transkripcijo.

17 V jezikoslovno analizo je bilo zajetih 1923 kratkih imen (tj. tistih, s katerimi poslovni subjekti običajno poslujejo) in popolnih imen poslovnih subjektov, ki so svojo dejavnost registrirali leta 2014, ko se je del AJPEs-ovih sodelavcev, ki opravijo precejšen del registracij, poenotilo in so dobili podrobnejša in bolj izdelana pravila za presojanje ustreznosti firm in imen.

18 Ker ZJRS in ZGD-1 tuja oz. neslovenska imena prepovedujeta, so imena s standardizirano tujo transkripcijo redka.

19 Taka imena so problematična, saj so v slovenskem jeziku pomensko izpraznjena, za uporabnike tujih jezikov pa lahko tudi kazalec jezikovne nekultiviranosti uporabnikov tujejezičnih poimenovanj.

Kot zakonsko nesporna lahko označimo imena iz prvih dveh skupin, saj osebna imena v nobenem primeru ne morejo biti problematična ali pa gre za uveljavljeno nevtrarno slovensko občnoimensko besedje. Pri uvrščanju imen v tretjo skupino so že težave, saj gre za nenevtrarno besedje z vidika knjižnosti (tj. za poimenovanja iz narečij, slenga, pogovornega jezika), naletimo pa tudi na težave z zapisovanjem. Za vse tri skupine imen velja, da jih (povprečni) govorec slovenskega jezika lahko prebere in razume, torej jih s tega vidika lahko označimo kot slovenska.

V zadnjih treh skupinah so imena z bolj ali manj prepoznavnim elementom tujosti. Mejna je predvsem skupina domišljajskih imen, ki jih lahko razdelimo na tista, ki jih govorec slovenskega jezika lahko prebere v skladu z običajnim izgovorom slovenskih glasov, npr. *Prativa*, *Emtronik*, *Lektoris*, *Bonima*, *Adepto*, *Metroid*, *Supleks*, ter na imena, ki so sestavljena iz elementov, za katere slovensko govorečemu ni nujno jasno, kaj v zapisanem zaporedju predstavljajo, in zato tudi ne ve, kako naj jih bere, npr. *Al-cro*, *BKodelia*, *iVOKS*, *iSON*, *VoMed*. Vprašanje se zastavlja tudi pri imenih, ki vsebujejo elemente tujih jezikov ter različne kombinacije zaporedij malih in velikih črk oz. števk in ločil, npr. *A3j*, *Part3*, *Pr+Vi*.

4 SKLEPI

Veljavna pravna ureditev je temeljni okvir, ki določa (želeno) podobo jezikovne krajine, zato je ključnega pomena, da določbe, ki urejajo področje javne rabe slovenščine, uresničujejo potrebe in interese različnih skupin uporabnikov ter da so uresničljive.

V dosedanjih raziskavah o problematiki pravne ureditve na področju firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava se je pokazalo, da uporabniki želijo nekoliko manj restriktivne določbe, opozarjajo pa tudi na njihovo neusklajenost in, v določenih primerih, njihovo (ne)uresničljivost, zaradi česar prihaja do neenakopravne pravne obravnave uporabnikov. Relevantna zakonodaja se je po letu 2014, ko je bila izvedena raziskava, katere rezultate podrobneje predstavljamo, nekoliko spremenila. Zadrega je, da se je spremenil le en področni zakon, ostala zakonodaja pa je ostala nespremenjena. Prihaja torej do še večje neusklajenosti zakonskih določb, posledično pa še do manj oz. slabše razvidne jezikovne krajine, ki naj bi jo pravni okvir določal.

Neskladje med predpostavljeno podobo slovenske jezikovne krajine, kot jo izrisuje aktualna pravna ureditev, in izpričano jezikovno krajino, ki kaže na razmeroma pestro zbirko različnih imen, včasih tudi jezikovno nekorektnih oz. nedomišljenih, opozarja, da problema izbire jezika firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava ni mogoče zadovoljivo in dokončno razrešiti na zakonski ravni, čeprav si je za čim boljšo formalno rešitev treba prizadevati. Ključnega pomena je večji poudarek na jezikovni vzgoji in izobraževanju vseh treh ključnih skupin uporabnikov, tj. splošnih uporabnikov, dejanskih uporabnikov, ki se odločijo za registracijo lastnega poslovnega subjekta, in uradnikov, ki to registracijo urejajo.

Le tako bomo vzgojili samozavestne in kompetentne govorce slovenščine, ki se bodo zavedali pomena vzpostavitve ustrezne jezikovne krajine in bodo že sami v večjem deležu za svoje poslovne subjekte izbirali slovenska imena.

Končujemo z mislijo, da je treba posameznika že od začetka vključevanja v družbeno življenje ozaveščati in razvijati tudi njegovo jezikovno lojalnost oz. jezikovno (samo)zavest, tj. zavest o jeziku kot pomembnem identifikacijskem in povezovalnem elementu, ki je imel in ima v našem kulturnem prostoru pomembno vlogo. Odraža naj jo tudi podoba slovenske jezikovne krajine.

LITERATURA

- Accetto idr. 2009** = Matej Accetto idr., *Analiza Zakona o javni rabi slovenščine in njegovega uresničevanja: zaključno poročilo o izvedbi javnega naročila št. 45/2009*, Ljubljana: Inštitut za civilizacijo in kulturo, 2009.
- Blejec 1976** = Marijan Blejec, *Statistične metode za ekonomiste*, Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1976.
- Ferčič idr. 2014** = Aleš Ferčič – Nataša Gliha Komac – Simona Klemenčič – Jani Kozina – Rajko Knez – Nina Ledinek – Matjaž Tratnik, *Izbrani vidiki jezikovne situacije v Republiki Sloveniji v vlogi presoje učinkovitosti njene veljavne zakonske ureditve: raziskovalni projekt*, Maribor: Pravna fakulteta, Inštitut za javno upravo in narodne skupnosti – Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša – Geografski inštitut Antona Melika, 2014. (http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/slovenski_jezik/Raziskava_izbrani_vidiki_jezikovne_situacije_v_RS_2015.pdf)
- Ferčič – Knez – Tratnik 2014** = Aleš Ferčič – Rajko Knez – Matjaž Tratnik, *Izbrana jezikovna pravna vprašanja in zakonodajni predlogi*, v: Ferčič idr. 2014, 72–119.
- Gliha Komac idr. 2014** = Nataša Gliha Komac – Simona Klemenčič – Jani Kozina – Nina Ledinek, *Sociolingvistični uvid*, v: Ferčič idr. 2014, 10–71.
- Gložančev 2000** = Alenka Gložančev, *Imena podjetij kot jezikovnokulturno vprašanje*, Ljubljana: Rokus, 2000 (Slavistična knjižnica 3).
- Jezikovno rzsodišče 1984** = *Jezikovno rzsodišče 1980–1982*, gradivo zbral in obdelal Janko Moder, Trst: Založništvo tržaškega tiska – Celovec: Drava, 1984.
- Kržišnik idr. 1983** = Erika Kržišnik – Marija Smolić – Mojca Utroša – Breda Pogorelec, *Jezik v gospodarstvu*, v: *Slovenščina v javnosti*, ur. Breda Pogorelec idr., Ljubljana: Republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije – Slavistično društvo Slovenije, 1983, 47–55.
- Kržišnik 1992** = Erika Kržišnik, *Nomen est omen ali pa tudi ne*, *Jezik in slovstvo* 37 (1992), št. 8, 242–243.
- Kržišnik 2002** = Erika Kržišnik, *Nomen est omen ali pa tudi ne (II)*, *Jezik in slovstvo* 47 (2001/02), št. 4, 175–177.
- Marušič 2006** = Franc Marušič, *Merila za ugotavljanje/prepoznavanje slovenskosti ali neslovenskosti imen podjetij, zavodov, društev in drugih pravnih oseb zasebnega prava*, Nova Gorica: Univerza v Novi Gorici, 2006.
- Marušič – Žaucer 2009** = Franc Marušič – Rok Žaucer, *Tujejezična imena lokalov, obratov, poslovnih prostorov ter stališča Slovenije do njih*, Nova Gorica: Univerza v Novi Gorici, 2009.
- Marušič – Žaucer 2012** = Franc Marušič – Rok Žaucer, *Teoretično-empirična raziskava o jezikovnopoličnih učinkih obstoječega pravnoformalnega okvira statusa in rabe slovenščine in drugih jezikov v javnosti*, Nova Gorica: Univerza v Novi Gorici, 2012.
- Meden – Zadnikar 2009** = Ahac Meden – Gita Zadnikar, *Analiza Zakona o javni rabi slovenščine in njegovega uresničevanja*, v: *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*, ur. Marko Stabej, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2009 (Obdobja 28), 463–470.

- Navodilo o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme** = Navodilo o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme pravne osebe zasebnega prava oziroma imena fizične osebe, ki opravlja registrirano dejavnost, pri vpisu v sodni register ali drugo uradno evidenco, *Uradni list RS*, št. 53/2006.
- Pogorelec idr. 1983** = Breda Pogorelec idr. (ur.), *Slovenščina v javnosti*, Ljubljana: Republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije in Slavistično društvo Slovenije, 1983.
- Shohamy – Gorter 2009** = Elana Shohamy – Durk Gorter (ur.), *Linguistic Landscape: Expanding the Scenery*, New York: Routledge, 2009.
- Stabej 2006** = Marko Stabej, Jezikovna opremljenost mesta in meščanov, v: *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture 42: mesto in meščani v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: zbornik predavanj*, ur. Irena Novak Popov, Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2006, 223–235.
- Stabej 2012** = Marko Stabej, Jezik, nazori in nadzor, v: *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture 48: ideologije v slovenskem jeziku, literaturi in literaturi*, ur. Aleksander Bjelčevič, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2012, 11–20.
- Toporišič 1991** = Jože Toporišič, *Družbenost slovenskega jezika*, Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1991.
- Ustava** = Ustava Republike Slovenije, *Uradni list RS*, št. 47/2013.
- ZDru-1** = Zakon o društvih (ZDru-1-UPB2), *Uradni list RS*, št. 64/2011.
- ZGD-1** = Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), *Uradni list RS*, št. 42/2006, 60/2006, 26/2007, 33/2007, 67/2007, 100/2007, 10/2008, 68/2008, 42/2009, 65/2009, 3/2011, 91/2011, 32/2012, 57/2012, 82/2013.
- ZGD-1-NPB10** = Zakon o gospodarskih družbah, 3. 9. 2015.
- ZJRS** = Zakon o javni rabi slovenščine, *Uradni list RS*, št. 86/2004, 8/2010.
- ZU** = Zakon o ustanovah, *Uradni list RS*, št. 70/2005 (UPB-1), 91/2005.
- ZZ** = Zakon o zavodih, *Uradni list RS*, št. 8/1996, 36/2000, 127/2006.
- ZZad** = Zakon o zadrugah, *Uradni list RS*, št. 97/2009.

SUMMARY

The linguistic landscape in Slovenia and current legislative provisions: Use of Slovenian in naming companies, legal entities, and natural persons operating registered businesses (a sociolinguistic perspective)

Legislative issues concerning Slovenian and the role of language in public use were already considered crucial for Slovenian linguistic studies in the 1980s. Stress was placed on problems of names of firms; see the conference *Slovenščina v javnosti* (Slovenian in Public Use, 1983) and statements in *Jezikovno razsodišče* 1980–1989, Toporišič 1991).

This article deals with the results of the 2014 sociolinguistic survey on legislative effects on the Slovenian linguistic landscape. Focus is placed on issues concerning the use of Slovenian in naming companies, legal entities, and natural persons operating registered businesses.

The relevant statutory provisions are not entirely in accordance with each other. The authors have limited the research to problems concerning defining Slovenian versus non-Slovenian names or assessing the level of Slovenianness of names of businesses and legal entities of private law. Focused is placed on the attitudes of users (those affected by the current legislative provisions as well as those in charge of supervising its application) regarding the effectiveness and justifiability of the current legislative provisions. The article explores the possibilities of implementing the provisions, their effects, and their consequences.